

สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในรัฐประชาธิปไตยวิเคราะห์ ตามปรัชญาการเมืองของจอห์นล๊อค*

RIGHTS AND FREEDOMS OF CITIZENS IN DEMOCRATIC STATES ANALYZED
ACCORDING TO JOHN LOCKE'S POLITICAL PHILOSOPHY

ภานุวัฒน์ ชัยเทวะกุล

Phanuwat Chaithewakul

บริษัท วรา พร็อพเพอร์ตี้ ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด

Wara Property Development Company Limited

Corresponding Author E-mail: feal.1992@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้วิเคราะห์สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในรัฐประชาธิปไตยโดยอ้างอิงแนวคิดปรัชญาการเมืองของจอห์น ล๊อค นักปรัชญาชาวอังกฤษผู้เป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตยเสรีนิยม ล๊อคเชื่อว่าสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ประกอบด้วยชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสิทธิที่ไม่อาจละเมิดได้ การจัดตั้งรัฐบาลผ่านสัญญาประชาคม มีเป้าหมายเพื่อปกป้องสิทธิเหล่านี้ หากรัฐบาลล้มเหลว ประชาชนมีสิทธิเปลี่ยนแปลงหรือโค่นล้มรัฐบาลโดยบทความนี้เน้นบทบาทของแนวคิดของล๊อคในการพัฒนารัฐประชาธิปไตย โดยพิจารณาประเด็นสำคัญ เช่น การจำกัดอำนาจรัฐผ่านหลักนิติธรรม เพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ การแบ่งแยกอำนาจ เพื่อสร้างความสมดุลในโครงสร้างการปกครอง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและรักษาสิทธิเสรีภาพ นอกจากนี้ ยังวิเคราะห์ข้อท้าทายในบริบทประชาธิปไตยยุคใหม่ เช่น การขยายความหมายของสิทธิเสรีภาพในมิติทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งรวมถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวในยุคดิจิทัล และการแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม บทความเสนอว่าการปรับใช้ปรัชญาของล๊อคในยุคปัจจุบันต้องคำนึงถึงบทบาทของสถาบันรัฐและกลไกการปกครองในบริบทโลกาภิวัตน์ โดยสร้างสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลและความเท่าเทียมทางสังคม การวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า แม้แนวคิดของล๊อคจะมีต้นกำเนิดในยุคก่อน แต่ยังคงเกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการพัฒนารัฐประชาธิปไตยในโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะในด้านการตีความใหม่ที่เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

คำสำคัญ: สิทธิเสรีภาพ; รัฐประชาธิปไตย; ปรัชญาการเมือง; สัญญาประชาคม

Abstract

This article analyzes the rights and freedoms of citizens in democratic states based on the political philosophy of John Locke, an English philosopher who laid the foundation for liberal democracy. Locke posited that natural rights consist of life, liberty, and property, which are inviolable. Governments are established through a social contract to protect these rights. Should a government fail in this duty, citizens retain the right to alter or overthrow it. The article highlights Locke's contributions to the development of democratic states, focusing on key principles such as the rule of law to prevent abuse of power, the separation of powers to balance governance structures, and the active participation of citizens in safeguarding and monitoring their rights and freedoms. Furthermore, it examines challenges in contemporary democratic contexts, such as the expansion of the concept of rights and freedoms to include economic and social dimensions, including the right to privacy in the digital age and addressing economic and social inequalities. The article suggests that applying Locke's philosophy today requires attention to the role of state institutions and governance mechanisms in a globalized world, ensuring a balance between protecting individual freedoms and promoting social equality. The analysis demonstrates that Locke's ideas, while originating in a historical context, remain relevant and crucial for modern democratic development, particularly through reinterpretations suited to contemporary societal changes.

Keywords: Rights and Freedoms; Democratic State; Political Philosophy; Social Contract

บทนำ

สิทธิและเสรีภาพของประชาชนถือเป็นหลักการพื้นฐานที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยในยุคปัจจุบัน การศึกษาแนวคิดทางปรัชญาการเมืองที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เราเข้าใจรากฐานและความท้าทายในการสร้างรัฐประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวคิดของจอห์น ล็อก (John Locke) นักปรัชญาชาวอังกฤษในศตวรรษที่ 17 ที่เน้นสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) ซึ่งประกอบด้วยชีวิต (Life) เสรีภาพ (Liberty) และทรัพย์สิน (Property) แนวคิดของล็อก

ยังเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างรัฐที่ปกครองโดยกฎหมายและการยินยอมของประชาชน (Popular Sovereignty)

ถือเสนอว่า รัฐหรือรัฐบาลถูกจัดตั้งขึ้นผ่านสัญญาประชาคม (Social Contract) ซึ่งเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างประชาชนเพื่อมอบอำนาจบางส่วนแก่รัฐในการปกป้องสิทธิเหล่านี้ หากรัฐบาลล้มเหลวในการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ประชาชนมีสิทธิในการเปลี่ยนแปลงหรือโค่นล้มรัฐบาล (Locke, 1690) หลักการดังกล่าวได้มีอิทธิพลต่อการพัฒนารัฐประชาธิปไตยในยุคใหม่ โดยเฉพาะในด้านการจำกัดอำนาจรัฐผ่านหลักนิติธรรม (Rule of Law) การแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) และการส่งเสริมบทบาทของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจ อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิดของล๊อคมาปรับใช้ในบริบทของสังคมประชาธิปไตยยุคใหม่เผชิญข้อท้าทายหลายประการ เช่น การตีความสิทธิในมิติทางเศรษฐกิจและสังคม การสร้างสมดุลระหว่างสิทธิปัจเจกชนกับความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการจัดการความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม (Rawls, 1971; Piketty, 2014) ในขณะเดียวกัน โลกาภิวัตน์ (Globalization) และเทคโนโลยีดิจิทัลได้เพิ่มความซับซ้อนให้การปกครองแบบประชาธิปไตย เช่น การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและการป้องกันการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล

ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในรัฐประชาธิปไตยตามกรอบแนวคิดปรัชญาการเมืองของล๊อค โดยพิจารณาถึงบทบาทของแนวคิดดังกล่าวในการสร้างรัฐประชาธิปไตย และวิเคราะห์ข้อท้าทายที่เกิดขึ้นในบริบทสังคมร่วมสมัย เพื่อเสนอแนวทางในการตีความและปรับใช้ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบัน

แนวคิดพื้นฐานของจอห์น ล๊อคเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ

จอห์น ล๊อค (John Locke) เป็นนักปรัชญาชาวอังกฤษในศตวรรษที่ 17 ผู้มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ โดยเฉพาะแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ ล๊อคเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับสิทธิตามธรรมชาติที่ไม่อาจถูกละเมิด ซึ่งประกอบด้วยชีวิต (Life) เสรีภาพ (Liberty) และทรัพย์สิน (Property) สิทธิเหล่านี้เป็นสิ่งที่พระเจ้าประทานให้มนุษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และไม่สามารถถูกพรากไปได้โดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของสิทธิ ในสภาวะธรรมชาติ (State of Nature) ซึ่งเป็นสภาวะที่มนุษย์อยู่ก่อนการจัดตั้งรัฐ ล๊อคมองว่ามนุษย์มีเสรีภาพสมบูรณ์ในการดำเนินชีวิตตามความต้องการของตน โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับอำนาจของผู้อื่น อย่างไรก็ตาม เพื่อปกป้องสิทธิตามธรรมชาติและหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น มนุษย์จึงตกลงทำ

สัญญาประชาคม (Social Contract) เพื่อจัดตั้งรัฐบาล โดยมอบอำนาจบางส่วนให้กับรัฐบาลในการปกป้องสิทธิและเสรีภาพของตน หากรัฐบาลละเมิดหรือไม่สามารถปกป้องสิทธิเหล่านี้ได้ ประชาชนย่อมมีสิทธิในการเปลี่ยนแปลงหรือโค่นล้มรัฐบาลนั้น (สรวิชญ วงษ์สอาด, 2557)

แนวคิดของลัทธิมีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย โดยเน้นการยอมรับสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การจำกัดอำนาจรัฐผ่านหลักนิติธรรม (Rule of Law) และการแบ่งแยกอำนาจ (Separation of Powers) เพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ แนวคิดเหล่านี้ยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดทำรัฐธรรมนูญของหลายประเทศ รวมถึงสหรัฐอเมริกา ซึ่งยึดถือหลักการปกครองโดยความยินยอมของประชาชน และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคล (บ้านจอมยุทธ์, มปป.) โดยแนวคิดที่สำคัญของจอห์น ล็อก คือ แนวคิดเรื่อง สัญญาประชาคม (Social Contract) ถือเป็นหลักการสำคัญในการอธิบายการจัดตั้งรัฐและรัฐบาลในปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ล็อกเสนอว่า ในสภาวะธรรมชาติ (State of Nature) มนุษย์มีเสรีภาพสมบูรณ์และเท่าเทียมกันในการดำรงชีวิต และจัดการทรัพย์สินของตนตามกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) อย่างไรก็ตาม สภาวะธรรมชาตินั้นมิใช่สถานที่สมบูรณ์แบบ เพราะไม่มีองค์กรใดทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายธรรมชาติอย่างเป็นธรรม ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และล็อกมองว่า การจัดตั้งรัฐบาลผ่านสัญญาประชาคม เป็นการลดความไม่ปลอดภัยและรักษาสิทธิตามธรรมชาติของตน มนุษย์ตกลงกันทำสัญญาประชาคมเพื่อจัดตั้งรัฐบาล

แนวคิดของลัทธิมีความสำคัญใน 3 ประเด็นหลัก คือ

1. การยินยอมของประชาชน (Consent of the Governed) รัฐบาลได้รับอำนาจจากการยินยอมของประชาชน ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง การจัดตั้งรัฐบาลจึงเป็นผลมาจากข้อตกลงร่วมกันของประชาชนในการมอบอำนาจบางส่วนให้รัฐบาล เพื่อแลกกับการคุ้มครองสิทธิชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สิน

2. หน้าที่ของรัฐบาล คือ การปกป้องสิทธิตามธรรมชาติของประชาชนโดยการบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียมและยุติธรรม หากรัฐบาลละเมิดสิทธิเหล่านี้ ประชาชนย่อมมีสิทธิในการเรียกร้องความเปลี่ยนแปลง

3. สิทธิในการต่อต้าน (Right to Revolution) หากรัฐบาลล้มเหลวในการปฏิบัติหน้าที่หรือกลายเป็นเครื่องมือในการกดขี่ประชาชน ประชาชนมีสิทธิในการล้มล้างรัฐบาลนั้นและจัดตั้งรัฐบาลใหม่ที่สามารถปกป้องสิทธิของพวกเขาได้อย่างแท้จริง แนวคิดของล็อกเกี่ยวกับสัญญาประชาคมและการจัดตั้งรัฐบาลเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยในยุคใหม่ โดยเฉพาะในด้านการปกครองโดยความยินยอมของประชาชน (Popular Sovereignty) และหลักนิติธรรม (Rule of Law) แนวคิดนี้ยังมีอิทธิพลต่อการ

ร่างรัฐธรรมนูญและการปฏิรูปการปกครองในหลายประเทศ เช่น การปฏิวัติอเมริกา และการปฏิวัติฝรั่งเศส (Scorell, 2024) และลืดยังมองอีกว่า อำนาจอธิปไตยเป็นสิ่งที่ประชาชนมอบให้เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ การปกป้องสิทธิตามธรรมชาติ ได้แก่ ชีวิต (Life) เสรีภาพ (Liberty) และทรัพย์สิน (Property) อย่างไรก็ตาม อำนาจอธิปไตยไม่ได้เป็นสิ่งสมบูรณ์หรือไร้ขีดจำกัด เพราะลัทธิเชื่อว่ารัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ ขอบเขตที่กำหนดโดยกฎหมายธรรมชาติ และความยินยอมของประชาชน

โดยลัทธิได้แบ่งอำนาจของรัฐไว้ดังนี้ (Locke, 1690)

1. อำนาจของรัฐ จัดตั้งเพื่อปกป้องสิทธิ ลัทธิเสนอว่า อำนาจของรัฐเป็นผลลัพธ์จากสัญญาประชาคม (social contract) ซึ่งประชาชนตกลงกันมอบอำนาจบางส่วนให้รัฐเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคม บังคับใช้กฎหมายอย่างยุติธรรมคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคลจากการถูกละเมิดโดยผู้อื่น รัฐจึงมีอำนาจในเชิงบริหารและ บังคับใช้กฎหมาย แต่ต้องใช้อำนาจนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนเท่านั้น

2. ขอบเขตของอำนาจรัฐ ลัทธิเน้นย้ำว่าขอบเขตของอำนาจรัฐถูกจำกัดโดยสิทธิตามธรรมชาติของประชาชนและหลักนิติธรรม (Rule of Law) รัฐต้องใช้อำนาจอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส ทุกคนในสังคม รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐ ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน เคารพสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชน รัฐไม่มีสิทธิละเมิดชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของประชาชน เว้นแต่ในกรณีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและได้รับความยินยอม และการจำกัดการใช้อำนาจโดยพลการ ลัทธิต่อต้านอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ (Absolute Power) ซึ่งอาจนำไปสู่การกดขี่หรือละเมิดสิทธิของประชาชน

3. ความสมดุลระหว่างการปกป้องสิทธิกับอำนาจรัฐ รัฐมีหน้าที่ปกป้องสิทธิของประชาชน แต่ต้องไม่ใช้อำนาจที่เกินความจำเป็น เช่น การออกกฎหมายหรือมาตรการที่จำกัดเสรีภาพโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร และรัฐต้องรับฟังเสียงของประชาชน และอำนาจในการตัดสินใจต้องสะท้อนเจตจำนงของประชาชน

4. สิทธิในการเปลี่ยนแปลงหรือโค่นล้มรัฐบาล ลัทธิเสนอว่า หากรัฐใช้อำนาจเกินขอบเขต ละเมิดสิทธิประชาชน หรือไม่สามารถปกป้องสิทธิของพวกเขาได้ ประชาชนย่อมมีสิทธิในการเปลี่ยนแปลงหรือโค่นล้มรัฐบาลนั้น

สรุปได้ว่า แนวคิดนี้ของลัทธิมีอิทธิพลสำคัญต่อการพัฒนารัฐประชาธิปไตยในยุคใหม่ โดยเฉพาะในแง่ของการจำกัดอำนาจรัฐเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน หลักการเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในรัฐธรรมนูญของหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา และถือเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน

สิทธิและเสรีภาพในรัฐประชาธิปไตยตามกรอบปรัชญาของจอห์น ล็อก

แนวคิดของจอห์น ล็อก (John Locke) เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพมีบทบาทสำคัญในการสร้างรัฐประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นการปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการใช้อำนาจอธิปไตยเป็นธรรม โดยมีหลักการสำคัญที่เชื่อมโยงกับการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังนี้ (ภาคภูมิ ศิลารัตน์, 2557)

1. การจำกัดอำนาจรัฐผ่านหลักนิติธรรม (Rule of Law) ล็อกเน้นว่า อำนาจอธิปไตยต้องถูกควบคุมและกำกับผ่าน หลักนิติธรรม ซึ่งหมายถึงการที่ทุกคนในสังคม รวมถึงผู้นำและเจ้าหน้าที่รัฐ ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน กฎหมายต้องเป็นธรรม โปร่งใส และบังคับใช้อย่างเสมอภาค โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิพื้นฐานของประชาชน และมองว่า อำนาจของรัฐไม่ควรถูกใช้อย่างพลการ แต่ต้องดำเนินการภายใต้กรอบของกฎหมายที่ยุติธรรมและใช้บังคับกับทุกคนในสังคมอย่างเท่าเทียม รวมถึงผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่รัฐ ล็อกเชื่อว่าการละเมิดหลักนิติธรรมจะนำไปสู่การใช้อำนาจในทางที่ผิด และเกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างประชาชนกับรัฐ ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายต้องไม่ใช่เพียงเครื่องมือในการควบคุม แต่ต้องเป็นกลไกที่เสริมสร้างความยุติธรรมและความมั่นคงในสังคม การจำกัดอำนาจรัฐผ่านหลักนิติธรรมยังช่วยป้องกันการใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้ปกครองหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

2. การแบ่งแยกอำนาจและการสร้างสมดุลในโครงสร้างการปกครอง (Separation of Powers) ล็อกเสนอแนวคิดการแบ่งแยกอำนาจเพื่อป้องกันการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ผู้ปกครองหรือองค์กรเดียว การแบ่งแยกอำนาจออกเป็นสามฝ่าย ได้แก่ อำนาจอธิปไตยบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ช่วยสร้างสมดุลและความโปร่งใสในระบบการปกครอง โดยมองว่า อำนาจอธิปไตยบัญญัติ มีหน้าที่ออกกฎหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน อำนาจบริหาร ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและดูแลการดำเนินงานของรัฐ และอำนาจตุลาการ มีบทบาทในการพิจารณาคดีและแก้ไขข้อพิพาท โดยยึดหลักกฎหมายเป็นสำคัญ แนวคิดการแบ่งแยกอำนาจยังรวมถึงการสร้างกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุล (Checks and Balances) ระหว่างอำนาจแต่ละฝ่าย เพื่อป้องกันการใช้อำนาจที่ผิดและสร้างความเป็นธรรมในการปกครอง

3. บทบาทของประชาชนในการรักษาและตรวจสอบสิทธิเสรีภาพ สำหรับล็อก ประชาชน คือ เจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง บทบาทของประชาชนไม่ได้สิ้นสุดลงหลังการจัดตั้งรัฐหรือการเลือกตั้งผู้แทนเท่านั้น แต่ประชาชนยังต้องมีบทบาทอย่างต่อเนื่องในการรักษาและตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้รัฐประชาธิปไตยสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สรุปได้ว่า การจำกัดอำนาจรัฐผ่านหลักนิติธรรม การแบ่งแยกอำนาจในระบบการปกครอง และบทบาทของประชาชนในการตรวจสอบสิทธิเสรีภาพ เป็นแนวคิดสำคัญที่ลือคเสนอเพื่อสร้างรัฐประชาธิปไตยที่เน้นความยุติธรรม เสรีภาพ และความสมดุลในสังคม แนวคิดเหล่านี้ยังคงเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในยุคปัจจุบัน โดยเน้นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างรัฐและประชาชนในกระบวนการพัฒนาสังคมที่เท่าเทียมและยั่งยืน

ข้อท้าทายและข้อวิพากษ์ในบริบทสังคมประชาธิปไตยปัจจุบัน

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพตามกรอบปรัชญาของจอห์น ล็อกยังคงมีความสำคัญในการกำหนดหลักการพื้นฐานของรัฐประชาธิปไตยในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การปรับใช้แนวคิดดังกล่าวในบริบทสังคมร่วมสมัยกลับต้องเผชิญกับข้อท้าทายและข้อวิพากษ์ที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การขยายความหมายของสิทธิเสรีภาพในบริบทเศรษฐกิจและสังคม ในยุคปัจจุบัน แนวคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงมิติทางการเมืองหรือกฎหมาย แต่ยังขยายไปสู่มิติทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐาน การศึกษา บริการสุขภาพ และโอกาสทางเศรษฐกิจ แนวคิดนี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการตีความสิทธิตามธรรมชาติให้กว้างขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในสังคมสมัยใหม่ (Rawls, 1971) อย่างไรก็ตาม ข้อวิพากษ์สำคัญคือ ความยากลำบากในการสร้างสมดุลระหว่างสิทธิส่วนบุคคลกับการจัดสรรทรัพยากรส่วนรวม บางครั้งการขยายความหมายของสิทธิเสรีภาพในมิติทางเศรษฐกิจและสังคมอาจนำไปสู่ความขัดแย้งในเชิงนโยบาย เช่น การจัดเก็บภาษีที่เพิ่มขึ้นเพื่อสนับสนุนระบบสวัสดิการรัฐ (Marshall, 1950) ความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิปัจเจกชนกับความรับผิดชอบส่วนรวม ลือคเน้นย้ำสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชน แต่ในสังคมประชาธิปไตยปัจจุบัน การตระหนักถึงความรับผิดชอบส่วนรวมก็เป็นสิ่งสำคัญ ตัวอย่างเช่น การจำกัดเสรีภาพส่วนบุคคลในบางกรณีเพื่อปกป้องความปลอดภัยและความเป็นระเบียบของสังคม เช่น กฎหมายเกี่ยวกับสุขภาพในภาวะโรคระบาด (Berlin, 1969) และข้อวิพากษ์ในประเด็นนี้ คือ การที่รัฐอาจใช้อำนาจควบคุมเสรีภาพส่วนบุคคลมากเกินไปในนามของประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งอาจนำไปสู่การลดทอนสิทธิเสรีภาพโดยมิชอบ เช่น การเฝ้าระวังและควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในยุคดิจิทัล และการจัดการความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมทางสังคมในกรอบประชาธิปไตย ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นปัญหาเรื้อรังในหลายรัฐประชาธิปไตย ซึ่งขัดแย้งกับหลักการความเสมอภาคของสิทธิและเสรีภาพ แนวคิดของลือคที่มุ่งปกป้องทรัพย์สินอาจถูกวิพากษ์ว่าเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มชนชั้นนำทางเศรษฐกิจมากกว่าประชาชนทั่วไป (Piketty, 2014) เพื่อแก้ไขปัญหา

รัฐประชาธิปไตยสมัยใหม่จึงต้องพัฒนานโยบายที่มุ่งสร้างความเป็นธรรมทางสังคม เช่น การกระจายรายได้ การส่งเสริมความเท่าเทียมทางการศึกษา และการสนับสนุนกลุ่มผู้ด้อยโอกาส อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวต้องเผชิญกับข้อโต้แย้งเกี่ยวกับประสิทธิภาพและความยั่งยืนของนโยบาย (Sen, 1999)

สรุปได้ว่า ข้อท้าทายและข้อวิพากษ์ในบริบทประชาธิปไตยปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของการนำแนวคิดสิทธิเสรีภาพมาปรับใช้ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การขยายความหมายของสิทธิในมิติทางเศรษฐกิจและสังคม ความสมดุลระหว่างสิทธิปัจเจกกับความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการแก้ไขความเหลื่อมล้ำ ล้วนเป็นประเด็นที่ต้องการการวิเคราะห์อย่างรอบคอบและการประสานความร่วมมือระหว่างรัฐและประชาชนในระบบประชาธิปไตย

การปรับใช้ปรัชญาของจอห์น ล็อกในรัฐประชาธิปไตยยุคใหม่

ปรัชญาการเมืองของจอห์น ล็อกยังคงมีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในยุคปัจจุบัน แม้ว่าแนวคิดพื้นฐานของเขา เช่น สิทธิ เสรีภาพ และสัญญาประชาคม จะถือกำเนิดในบริบทของสังคมยุโรปในศตวรรษที่ 17 แต่การตีความและปรับใช้แนวคิดเหล่านี้ในยุคสมัยใหม่ต้องคำนึงถึงเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่มีผลกระทบต่อโครงสร้างการปกครองและการดำรงชีวิตของมนุษย์ และจอห์น ล็อก ได้จำแนกรัฐประชาธิปไตยยุคใหม่ ไว้ดังนี้

1. ความสำคัญของการตีความและปรับใช้แนวคิดสิทธิเสรีภาพในยุคปัจจุบัน แนวคิดสิทธิเสรีภาพไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ในกรอบของสิทธิพลเมืองและสิทธิการเมืองอีกต่อไป แต่ได้ขยายความหมายไปครอบคลุมถึงสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น สิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐาน การศึกษา และการรักษาพยาบาล การปรับใช้แนวคิดของล็อกในลักษณะนี้ต้องเผชิญกับความซับซ้อนของความเหลื่อมล้ำที่เพิ่มขึ้นในสังคมโลก (Sen, 1999) และการตีความสิทธิตามธรรมชาติในบริบทใหม่ยังต้องพิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี เช่น สิทธิในความเป็นส่วนตัวในยุคดิจิทัล และเสรีภาพในการแสดงออกบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่ล็อกไม่ได้กล่าวถึงโดยตรง แต่สามารถขยายความเพื่อรองรับความต้องการของสังคมในปัจจุบันได้ (Cohen, 1998)

2. บทบาทของสถาบันรัฐและกลไกการปกครองในบริบทโลกาภิวัตน์ การปรับใช้ปรัชญาของล็อกในรัฐประชาธิปไตยยุคใหม่จำเป็นต้องคำนึงถึงความท้าทายของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน การเพิ่มขึ้นขององค์กรข้ามชาติและการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทำให้รัฐต้องปรับตัวในการปกป้องสิทธิของพลเมือง ขณะเดียวกันก็ต้องรักษาสมดุลในบริบทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

(Held, 1995) สถาบันรัฐจึงต้องสร้างกลไกที่สามารถตรวจสอบและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในสภาวะที่อำนาจของรัฐอาจถูกกระทบจากอิทธิพลขององค์กรเอกชนและขบวนการระดับโลก เช่น การใช้กฎหมายระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือในการรักษาสีทิมมนุษยชน (Stiglitz, 2002)

3. แนวทางการสร้างสมดุลระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมในสังคม หนึ่งในประเด็นท้าทายสำคัญของรัฐประชาธิปไตยยุคใหม่คือการสร้างสมดุลระหว่างการปกป้องสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลและการส่งเสริมความเท่าเทียมในสังคม การตีความแนวคิดของล๊อคที่มุ่งเน้นการปกป้องทรัพย์สินและเสรีภาพ อาจถูกวิพากษ์ว่าเน้นความสำคัญของปัจเจกชนมากเกินไป และอาจมองข้ามบทบาทของรัฐในการลดความเหลื่อมล้ำ (Piketty, 2014) โดยรัฐประชาธิปไตยยุคใหม่จึงต้องพัฒนานโยบายที่ส่งเสริมการกระจายทรัพยากรและโอกาสอย่างเท่าเทียม เช่น การปฏิรูปโครงสร้างภาษีและการจัดสรรงบประมาณสำหรับบริการสาธารณะ เพื่อให้สามารถปกป้องทั้งสิทธิเสรีภาพและสร้างความเป็นธรรมในสังคมได้ในเวลาเดียวกัน (Rawls, 1971)

สรุปได้ว่า การปรับใช้ปรัชญาของล๊อคในรัฐประชาธิปไตยยุคใหม่จำเป็นต้องคำนึงถึงเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกในปัจจุบัน การตีความสิทธิเสรีภาพให้เหมาะสมกับความซับซ้อนของสังคม การสร้างกลไกที่ตอบสนองต่อความท้าทายของโลกาภิวัตน์ และการหาสมดุลระหว่างสิทธิเสรีภาพกับความเท่าเทียม ล้วนเป็นสิ่งที่รัฐประชาธิปไตยต้องให้ความสำคัญ เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเป็นธรรมในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

1. การตีความสิทธิเสรีภาพในมิติร่วมสมัย การนำแนวคิดของจอห์น ล็อคมาประยุกต์ในรัฐประชาธิปไตยยุคใหม่ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการขยายความหมายของสิทธิเสรีภาพจากมิติการเมืองและกฎหมาย สู่มิติทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี เช่น สิทธิในความเป็นส่วนตัวในยุคดิจิทัลและการเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐาน

2. บทบาทประชาชนในระบบการตรวจสอบรัฐ แนวคิดของล๊อคที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย ยังคงเป็นรากฐานสำคัญในการตรวจสอบและรักษาสมดุลของการใช้อำนาจรัฐ

3. การสร้างความสมดุลระหว่างสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียม บทความสะท้อนความจำเป็นในการออกแบบนโยบายรัฐประชาธิปไตยยุคใหม่ ที่สามารถรักษาสีทิมเสรีภาพส่วนบุคคล และส่งเสริมความเป็นธรรมทางสังคม เช่น การปฏิรูปโครงสร้างภาษีและการกระจายทรัพยากร

สรุป

บทความเรื่อง สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในรัฐประชาธิปไตย: วิเคราะห์ตามปรัชญาการเมืองของจอห์น ล็อก ได้วิเคราะห์รากฐานของปรัชญาการเมืองของจอห์น ล็อก ในการพัฒนารัฐประชาธิปไตย โดยเน้นแนวคิดสำคัญ เช่น สิทธิตามธรรมชาติ สัญญาประชาคม และการจำกัดอำนาจรัฐ บทความได้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของปรัชญานี้ต่อการพัฒนาสังคมประชาธิปไตยในปัจจุบัน และชี้ให้เห็นถึงข้อท้าทาย เช่น การตีความสิทธิเสรีภาพในบริบทเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี บทบาทของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และการจัดการความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม แม้แนวคิดของล็อกจะถือกำเนิดในบริบทของสังคมยุโรปในอดีต แต่ยังคงมีความเกี่ยวข้อง และสามารถปรับใช้ในสังคมประชาธิปไตยยุคใหม่ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เพื่อสร้างรัฐที่ยั่งยืนและเป็นธรรม โดยอาศัยการตีความและการประยุกต์ใช้ที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- บ้านจอมยุทธ์. (มปป.). จอห์น ล็อก. สืบค้น 18 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://shorturl.asia/el39E>
- ภาควิชา ศีลธรรม. (2557). การใช้อำนาจอธิปไตยบนพื้นฐานของหลักนิติธรรม: กรณีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- สรวิชัย วงษ์สะอาด. (2557). แนวความคิดเรื่องสิทธิในทรัพย์สินของจอห์น ล็อก. สืบค้น 18 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://shorturl.asia/Trm0k>
- Berlin, I. (1969). *Two Concepts of Liberty*. New York: Oxford University Press.
- Cohen, J. (1998). Democracy and Liberty. In J. Elster (Ed.), *Deliberative Democracy* (pp. 185-231). Cambridge: Cambridge University Press.
- Dworkin, R. (1977). *Taking Rights Seriously*. London: Duckworth.
- Held, D. (1995). *Democracy and the Global Order*. California: Stanford University Press.
- Locke, J. (1690). *Two Treatises of Government*. London: Printed for Thomas Tegg.
- Marshall, T. H. (1950). *Citizenship and Social Class*. London: Pluto Press.
- Piketty, T. (2014). *Capital in the Twenty-First Century*. English: Belknap Press.
- Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. New York: Oxford University Press.

- Scorell, T. (2024). *Leviathan work by Hobbes*. Retrieved November 18, 2024, from <https://www.britannica.com/topic/Leviathan-by-Hobbes>
- Sen, A. (1999). *Development as Freedom*. New York: Oxford University Press.
- Stiglitz j. (2002). *globalization and its discontents*. New York: w.w. norton & company.